

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА КОМПАРАТИВІСТИКИ

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Електронні методичні вказівки для підготовки
до аудиторних занять
для студентів 1-го курсу очної та заочної форм навчання
філологічного факультету
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01 Українська мова та література

ОДЕСА
Астропринт

2023

**УДК 81:008(072)
К906**

Укладач:

А. Т. Малиновський, к. філол. н., доцент,
доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського
національного університету імені І. І. Мечникова

Рецензенти:

В. Б. Мусій, д. філол. н., професор,
професор кафедри української літератури та компаративістики Одеського
національного університету імені І. І. Мечникова;

М. Г. Якубовська, к. філол. н., доц., доцент кафедри інформаційної діяльності
та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка»

Рекомендовано до друку

*вченою радою філологічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова
(протокол № 7 від 29 травня 2023 року)*

Культурологічні питання філологічної науки [Електронний
К906 ресурс] : електронні методичні вказівки для підготовки до аудиторних
занять студентів очної та заочної форм навчання філологічного фа-
культету другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література /
упоряд. А. Т. Малиновський. — Одеса : Астропринт, 2023. — 29 с.
— 0,5 МБ.

*Методичні вказівки спрямовані на організацію лекцій і практичних занять з
курсу «Культурологічні питання філологічної науки». Передбачено тематику
лекційних і практичних занять, питання, що виносяться на обговорення, зразки
тестових завдань, рекомендований список основної і додаткової літератури.*

Адресовано студентам філологічних спеціальностей.

УДК 81:008(072)

ЗМІСТ

Загальні відомості.....	4
Зміст навчальної дисципліни.....	5
Тематика лекцій.....	8
Тематика практичних занять.....	12
Зразки тестів для перевірки знань.....	20
Питання для перевірки знань.....	26
Рекомендована література.....	27

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Метою курсу є ознайомлення з теорією та історією культури, оволодіння сучасним апаратом дослідження явищ культури, інтеграція знань із гуманітарних дисциплін, формування творчого підходу до осмислення літератури в контексті культурології.

Завданнями курсу є:

- Розкрити закономірності розвитку літератури і людського суспільства та показати процес зміни культурно-цивілізаційних моделей;
- Розглянути предмет, методи, завдання і функції літературознавства в контексті історії культурології як науки та навчальної дисципліни;
- Формувати плюралістичний підхід до вивчення процесу становлення явища культури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Культурологічні питання філологічної науки» студенти повинні

знати:

специфіку світобачення і світорозуміння кожної культурно-історичної епохи в контексті розвитку літератури, виділяти основні етапи розвитку культури;

- розуміти теорію культури та засвоїти логіку історичного становлення та розвитку світової культури;

- визначати основні напрямки світової культурологічної думки в контексті літературознавства;

- користуватися науковою термінологією, основними категоріями і розуміти значення основних культурологічних термінів;

вміти:

- класифікувати, інтерпретувати та систематизувати отриману інформацію;

- розрізняти кожну окрему епоху враховуючи в тому числі здобутки літературознавства;

- основні терміни, категорії культурології в контексті літературознавства.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

КУЛЬТУРОЛОГІЯ ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА І ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Тема 1. Культурологія і літературознавство як навчальна дисципліна: її філософський зміст. Завдання культурології як науки. Культурна творчість людини як вияв подвійного відношення природного і соціального. Сутність культури та основні культурологічні концепції. Феномен культури: проблема визначення. Сутність та найважливіші аспекти культури. Культура і літературознавство: точки взаємодії.

Тема 2. Генеза культури та її сутність з погляду літературознавства. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції. Виникнення мистецтва як унікального відображення взаємодії людини зі світом. Людинотворчий та аксіологічний потенціал мистецтва. Основні етапи культурної еволюції людства. Літературознавство і генеза культури.

Тема 3. Типологія культури. Еволюція нових підходів до проблеми культурно-історичної періодизації: за способом привласнення і виробництва, за розподілом матеріальних благ тощо. Регіональна типологія культури. Регіональний підхід як інтегративне та системне бачення людської культури. Поняття «культурний регіон». Літературознавство і типологія культури.

Тема 4. Соціокультурна динаміка. Цивілізація і культура: літературознавчий аспект. Поняття соціокультурної динаміки. Характерні ознаки динаміки культури. Варіативний характер динамічних процесів: прогрес, регрес, стагнація, криза культури. Моделі соціокультурної динаміки. Циклічна парадигма розвитку культури. Циклічні моделі культурної динаміки Дж. Віко, М. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі. Еволюціоністська парадигма щодо розвитку культури. Лінійна модель Г. Спенсера, Е. Тейлора, Дж. Фрезера,

марксистська модель формацій. Хвильова модель соціокультурної динаміки. Функціональний підхід до культурної динаміки Т. Парсонса. Постмодерністська парадигма соціокультурної динаміки. Передумови синергетичного підходу до динаміки культури. Сутність синергетичного підходу до соціокультурної динаміки.

Змістовий модуль 2.

ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ І ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Тема 5. Художня культура. Зміст поняття «художня культура». Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного. Художня культура та її системоутворюючий чинник – мистецтво. Проблема визначення поняття «мистецтво» та наукового вивчення мистецтва в історичному контексті. Виділення естетики як самостійної галузі філософського знання. Особливості впливу мистецтва на людину. Поняття «катарсис». Поліфункціональність мистецтва та основні функції мистецтва. Художній образ як форма мислення в мистецтві.

Тема 6. Провідні тенденції розвитку світової культури: літературознавчий аспект. Загальна характеристика сучасної культури. Західна культура як культура європейського типу в літературі. Динамізм, практицизм, індивідуалізм, плюралізм сучасної західної культури. Ознаки кризи західної культури (О. Шпенглер, Х. Ортега-іГассет, С. Хантінгтон). Ознаки конфліктної ситуації в сучасній західній культурі. Субкультурна диференціація і роль молоді в літературі. Природа субкультурного феномену в сучасних умовах. Носії субкультур.

Тема 7. Модернізм та постмодернізм в сучасній культурі. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях. Формування плюралістичної нелінійної картини світу. Модерністська модель світу: принцип контрапункту, змістова поліфонічність, ідеї хаосу та плинності реального світу.

Модернізм як некласична, ірраціональна модель світу. Картина світу ХХ століття, створена кінематографом. Абстракціонізм – концептуальна революція в мистецтві. Психологічна (експресіоністична) та інтелектуальна (геометрична) тенденції абстракціонізму. Прийом «потік свідомості». Естетика сюрреалізму. Неоміфологізм свідомості. Основні риси новітніх художніх текстів. Неоміфологізм тоталітарних культур.

Тема 8. Феномен української культури, тенденції розвитку сучасної української культури в контексті літературознавства. Українська мова – основа культури українського народу. Мова як засіб спілкування та знаряддя і продукт духовної діяльності людини. Мова як інструмент творення, моделювання існуючого та потенційної дійсності. Історія розвитку української мови – це основа розвитку всієї культури українського народу. Мова, Слово – міра розвитку, культури, гідності кожної особистості, нації. Формування нової соціокультурної реальності та її риси. Причини та засади формування нового етапу розвитку української культури.

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Лекція 1. Культурологія і літературознавство як навчальна дисципліна: її філософський зміст.

1. Завдання культурології як науки.
2. Культурна творчість людини як вияв подвійного відношення природного і соціального.
3. Сутність культури та основні культурологічні концепції.
4. Феномен культури: проблема визначення.
5. Сутність та найважливіші аспекти культури.
6. Культура і літературознавство: точки взаємодії.

Лекція 2. Генеза культури та її сутність з погляду літературознавства.

1. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції.
2. Виникнення мистецтва як унікального відображення взаємодії людини зі світом.
3. Людинотворчий та аксіологічний потенціал мистецтва.
4. Основні етапи культурної еволюції людства.
5. Літературознавство і генеза культури.

Лекція 3. Типологія культури.

1. Еволюція нових підходів до проблеми культурно-історичної періодизації: за способом привласнення і виробництва, за розподілом матеріальних благ тощо.
2. Регіональна типологія культури.
3. Регіональний підхід як інтегративне та системне бачення людської культури.
4. Поняття «культурний регіон».
5. Літературознавство і типологія культури.

Лекція 4. Соціокультурна динаміка. Цивілізація і культура: літературознавчий аспект.

1. Поняття соціокультурної динаміки.
2. Характерні ознаки динаміки культури.
3. Варіативний характер динамічних процесів: прогрес, регрес, стагнація, криза культури.
4. Моделі соціокультурної динаміки.
5. Циклічна парадигма розвитку культури. Циклічні моделі культурної динаміки Дж. Віко, М. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі.
6. Еволюціоністська парадигма щодо розвитку культури. Лінійна модель Г. Спенсера, Е. Тейлора, Дж. Фрезера, марксистська модель формацій. Хвильова модель соціокультурної динаміки.
7. Функціональний підхід до культурної динаміки Т. Парсонса.
8. Постмодерністська парадигма соціокультурної динаміки. Передумови синергетичного підходу до динаміки культури.
9. Сутність синергетичного підходу до соціокультурної динаміки.

Змістовий модуль 2.

ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ І ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Лекція 5. Художня культура.

1. Зміст поняття «художня культура». Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного.
2. Художня культура та її системоутворюючий чинник – мистецтво. Проблема визначення поняття «мистецтво» та наукового вивчення мистецтва в історичному контексті.
3. Виділення естетики як самостійної галузі філософського знання. Особливості впливу мистецтва на людину. Поняття «катарсис».
4. Поліфункціональність мистецтва та основні функції мистецтва. Художній образ як форма мислення в мистецтві.

Лекція 6. Провідні тенденції розвитку світової культури: літературознавчий аспект.

1. Загальна характеристика сучасної культури. Західна культура як культура європейського типу в літературі. Динамізм, практицизм, індивідуалізм, плюралізм сучасної західної культури.
2. Ознаки кризи західної культури (О. Шпенглер, Х. Ортега-іГассет, С. Хантінгтон). Ознаки конфліктної ситуації в сучасній західній культурі.
3. Субкультурна диференціація і роль молоді в літературі.
4. Природа субкультурного феномену в сучасних умовах. Носії субкультур.

Лекція 7. Модернізм та постмодернізм в сучасній культурі.

1. Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях. Формування плюралістичної нелінійної картини світу.
2. Модерністська модель світу: принцип контрапункту, змістова поліфонічність, ідеї хаосу та плинності реального світу.
3. Модернізм як некласична, ірраціональна модель світу. Картина світу ХХ століття, створена кінематографом.
4. Абстракціонізм – концептуальна революція в мистецтві. Психологічна (експресіоністична) та інтелектуальна (геометрична) тенденції абстракціонізму.
5. Прийом «потік свідомості». Естетика сюрреалізму. Неоміфологізм свідомості.
6. Основні риси новітніх художніх текстів. Неоміфологізм тоталітарних культур.

Лекція 8. Феномен української культури, тенденції розвитку сучасної української культури в контексті літературознавства.

1. Українська мова – основа культури українського народу.

2. Мова як засіб спілкування та знаряддя і продукт духовної діяльності людини. Мова як інструмент творення, моделювання існуючого та потенційної дійсності.
3. Історія розвитку української мови – це основа розвитку всієї культури українського народу. Мова, Слово – міра розвитку, культури, гідності кожної особистості, нації.
4. Формування нової соціокультурної реальності та її риси.
5. Причини та засади формування нового етапу розвитку української культури в контексті літературознавства.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. Сутність культурної еволюції та її відмінність від біологічної (2 год)

1. Питання еволюції в європейському романі 19 століття
2. Культура і фізіологія в літературі модернізму
3. Натуралізм та еспериментальний роман: культурологічний вимір

Основна література:

1. Гриценко Т.Г. Культурологія. Навчальний посібник. 3-тє видання, К., 2019, 392 с.
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Культурологія” для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання. Запоріжжя: НУ «ЗП», 2020. 82 с.
3. Король Д. О. Деякі спостереження щодо проблематики дослідження культури і цивілізації. *Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури*. Том 191. 2017. С. 5-12.

Додаткова:

1. Д. Донцов Де шукати наших історичних традицій. Київ, 2022. 345 с.
2. Валявська К. У мереживі вальсу. Київ, 2022. 376 с.

Заняття 2. Основні етапи культурної еволюції людства (2 год)

1. Давня література і архаїчна культура
2. Риторика і література в культурологічному аспекті
3. Культура, нація, мова, література

Основна література

1. Культурологія. Курс лекцій. Ю. Сабадаш, Ю. Нікольченко, Л. Дабло, О. Манякіна . К.: Ліра-К. 2021. 216 с.

2. Культурологія: хрестоматія : навч. посіб. для самот. роботи та сем. занять/ уклад. : К.В. Кислюк, Г. Д. Панков. Київ : Кондор-Видавництво, 2017. 176 с.
3. Музальов О.О. Культурологія : навчальний посібник для учнів, студентів і викладачів. Львів, 2012. 185 с.

Додаткова:

1. Кропивко І. Сакральна географія постмодерної прози (на матеріалі української й польської літератур). Слово і Час. 2017. № 8 (680). С. 38–47.
2. Мазур Л. Проблема особистісної самоідентичності у постмодерністському окресленні. URL: <http://ena.lp.edu.ua/handle/ntb/21227> (дата звернення: 05.08.2021).

Заняття 3. Основні підходи до типологізації культури (1 год)

1. О. Шпенглер і світова література
2. Культурно-історичні епохи в літературі
3. Типологія культур П. Козловські
4. Захід і Схід: вектори культурного розвитку

Основна література

1. Культурологія : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Пічі. Львів : Магнолія , 2017. 375 с.
3. Новітній термінологічний словник з культурології і мистецтвознавства : навчальний посібник / Савельєв В.П., Повторєва С.М. 2-е видання. Львів : Видавництво «Новий Світ-2000», 2020. 302 с.
3. Основи культурології: опорний конспект лекцій: навч. посіб. / уклад.: Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. ; за ред. Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В.

П. 2-е вид., Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2016. 424 с.

Додаткова:

1. Boruszkowska I. Płynna cielesność. Ciało męskiego podmiotu w prozie Jurija Izdryka. Slavica Wratislviensia. 2011. № 153. S. 655–662.
2. Bujnicki T. Kaszubska Wileńszczyzna. Zbigniew Żakiewicz: Gorycz i sól morza. Etniczność. Tożsamość. Literatura: zbiór studiów. Kraków: UNIVERSITAS, 2010. S. 293–303.

Заняття 4. Регіональний підхід як інтегративне та системне бачення людської культури. Поняття «культурний регіон» (1 год)

1. Література і регіоналізм
2. Українська класика і провінція
3. Література як система: синергетичний вимір

Основна література

1. Основи культурології: опорний конспект лекцій: навч. посіб. / уклад.: Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. ; за ред. Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. 2-е вид., Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2016. 424 с.
2. Панченко В.І. Проблема культурного синтезу (на матеріалах культури латино-американського регіону). К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. 175 с.

Додаткова:

1. Filip A. Miasto jako struktura sieci współzależnych. Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. 2015. № 217. S. 97–114.

2. Gliński M. Nie czekając już na arcydzieło. Polska literatura po 1989. URL: <http://culture.pl/pl/artykul/nie-czekajac-juz-na-arcydzieło-polska-literatura-po-1989> (дата звернення: 16. 12.2018).

Заняття 5. Функціональний підхід до культурної динаміки Т. Парсонса (2 год)

1. Літературна урбаністика і культура
2. Динаміка культурних форм і літературний процес
3. Культурний простір: семіотика, аспекти синхронії і діахронії

Основна література:

1. Гриценко Т. Г. Культурологія. Навчальний посібник. 3-тє видання, К., 2019, 392 с.
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Культурологія” для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання. Запоріжжя: НУ «ЗП», 2020. 82 с.
3. Король Д. О. Деякі спостереження щодо проблематики дослідження культури і цивілізації. *Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури*. Том 191. 2017. С. 5-12.

Додаткова:

1. Gretkowska M. Kabaret metafizyczny. Warszawa: W.A.B., 2012. 120 s.
2. Rybicka E. Literatura, geografia: wspólne terytoria. Od poetyki przestrzeni do geopoetyki / pod red. Elżbiety Konończuk i Elżbiety Sidoruk. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2012. S. 11–25.

Заняття 6. Особливості впливу мистецтва на людину. Поняття «катарсис» (2 год)

1. Катарсис і антична література
2. Катарсис і європейська літературна естетика
3. Катарсис і сугестивні аспекти літературного твору
4. Катарсис і драматургія

Основна література:

1. Гриценко Т.Г. Культурологія. Навчальний посібник. 3-тє видання, К., 2019, 392 с.
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Культурологія” для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання. Запоріжжя: НУ «ЗП», 2020. 82 с.
3. Король Д. О. Деякі спостереження щодо проблематики дослідження культури і цивілізації. *Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури*. Том 191. 2017. С. 5-12.

Додаткова:

1. Донцов Де шукати наших історичних традицій. Київ, 2022. 345 с.
3. Валявська К. У мереживі вальсу. Київ, 2022. 376 с.

Заняття 7. Театр як синтетичний вид мистецтва. Драматургія, її жанри (2 год)

1. Театр як перформативна дія
2. Шляхи розвитку українського театру
3. Європейський театр і літературний процес
4. Графіка як основа образотворчих мистецтв. Види графіки.

Основна література:

1. Музальов О.О. Культурологія : навчальний посібник для учнів, студентів і викладачів. Львів, 2012. 185 с.
2. Культурологія : навч. посіб. / за заг. ред. В.М. Пічі. – Львів : Магнолія , 2017. 375 с.

Додаткова:

1. Донцов Де шукати наших історичних традицій. Київ, 2022. 345 с.
2. Валявська К. У мереживі вальсу. Київ, 2022. 376 с.

Заняття 8. Графіка в живописі і літературі (2 год)

1. Графіка в живописі і літературі
2. Синестезійність поезії англійського естетизму
3. Прерафаеліти, графіка і англійська література ХХ століття

Основна література

1. Основи культурології: опорний конспект лекцій: навч. посіб. / уклад.: Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. ; за ред. Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. 2-е вид., Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2016. 424 с.
2. Панченко В.І. Проблема культурного синтезу (на матеріалах культури латино-американського регіону). К.: ВПЦ «Київський університет», 2011.175 с.

Додаткова

1. Мазур Л. Проблема особистісної самоідентичності у постмодерністському окресленні. URL: <http://ena.lp.edu.ua/handle/ntb/21227> (дата звернення: 05.08.2021).

2. Boruszkowska I. Płynna cielesność. Ciało męskiego podmiotu w prozie Jurija Izdryka. *Slavica Wratislaviensia*. 2011. № 153. S. 655– 662.

Заняття 9. Культурно-трансформаційні процеси субкультуризації сучасної України (1 год)

1. Масова культура і літературна белетристика
2. Проблематика субкультур
3. Типологія національних субкультур і постколоніальне літературознавство
Основна література:
 1. Культурологія: хрестоматія : навч. посіб. для самост. роботи та сем. занять/ уклад. : К.В. Кислюк, Г. Д. Панков. Київ : Кондор-Видавництво, 2017. 176 с.
 2. Музальов О.О. Культурологія : навчальний посібник для учнів, студентів і викладачів. Львів, 2012. 185 с.
 3. Культурологія : навч. посіб. / за заг. ред. В.М. Пічі. – Львів : Магнолія , 2017. 375 с.
 4. Новітній термінологічний словник з культурології і мистецтвознавства : навчальний посібник / Савельєв В. П., Повторєва С. М. 2-е видання. Львів : Видавництво "Новий Світ-2000", 2020. 302 с.

Додаткова

1. Gretkowska M. Kabaret metafizyczny. Warszawa: W.A.B., 2012. 120 s.
2. Rybicka E. Literatura, geografia a: wspólne terytoria. Od poetyki przestrzeni do geopoetyki / pod red. Elżbiety Konończuk i Elżbiety Sidoruk. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2012. S. 11–25.

Заняття 10. Поворот від модернізму до постмодернізму (1 год)

1. Концепція культури Козловські і література модернізму
2. Інтертекстуальність і література постмодернізму
3. Концепція О. Шпенглера і сучасний стан культури
4. Жанрова парадигма літератури постмодернізму. Культурні детермінанти

Основна література

1. Музальов О. О. Культурологія : навчальний посібник для учнів, студентів і викладачів. Львів, 2012. 185 с.
2. Культурологія : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Пічі. – Львів : Магнолія, 2017. 375 с.

Додаткова

1. Boruszkowska I. Płynna cielesność. Ciało męskiego podmiotu w prozie Jurija Izdryka. *Slavica Wratislviensia*. 2011. № 153. S. 655–662.
2. Bujnicki T. Kaszubska Wileńszczyzna. Zbigniew Żakiewicz: Gorycz i sól morza. *Etniczność. Tożsamość. Literatura: zbiór studiów*. Kraków: UNIVERSITAS, 2010. S. 293–303.

ЗРАЗКИ ТЕСТІВ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Яке з поданих визначень відповідає поняттю «модернізм»:

- а) одна з форм суспільної свідомості, що дає об'єктивне відображення світу;
- б) загальна назва ряду напрямів у літературі й мистецтві, для яких властиве заперечення реалізму, суб'єктивізм, формалізм, відхід від демократичних і гуманістичних традицій;
- в) літературний напрям, що розвивався як заперечення класицизму;
- г) художній метод, для якого властиве правдиве зображення життя.

2. Напрями модернізму, характерні для української літератури початку ХХ століття:

- а) символізм, футуризм, неокласицизм;
- б) кубізм, дадаїзм;
- в) сюрреалізм, експресіонізм;
- г) абстракціонізм, імпресіонізм.

3. Популярний літературний жанр «масової культури»:

- а) поема;
- б) трагедія;
- в) новела;
- г) детектив.

4. Творчий метод української радянської літератури за умов тоталітаризму:

- а) критичний реалізм;
- б) класицизм;
- в) соціалістичний реалізм;
- г) постмодернізм.

5. Український поет, співець Голосієва:

- а) П. Тичина;
- б) А. Малишко;
- в) В. Сосюра;
- г) М. Рильський.

6. Художній напрям, який найбільше проявився в українському театральному мистецтві ХХ ст.:

- а) реалізм;
- б) сентименталізм;
- в) романтизм;
- г) символізм.

7. Яке з поданих визначень відповідає поняттю «романтизм»?

- а) різновид іронічно-комічної поезії;
- б) художній метод літератури і мистецтва, що виник на рубежі ХVІІІ—ХІХ ст. характеризувався відходом від догм класицизму, зображенням незвичайних явищ і обставин, особливих героїв;
- в) стилістичний напрям у європейському мистецтві, що характеризується примхливістю форм та декоративною пишністю;
- г) напрям у європейській літературі й мистецтві ХVІІ — початку ХІХ ст., суть якого полягала в наслідуванні мистецтва та поезій стародавньої Греції і Риму.

8. Назвати характерні риси романтизму:

- а) звернення до античної спадщини;
- б) правдиве зображення життя;
- в) звернення до фольклору та національної історії;
- г) звернення до релігійної тематики.

9. Видатні представники романтизму в українській культурі:

- а) Дж. Байрон, В. Скотт, В. Гюго;
- б) О. Гончар, П. Тичина, М. Рильський;
- в) І. Драч, М. Вінграновський, М. Рильський;
- г) О. Бальзак, Д. Голсуорсі, Е. Золя.

10. До романтичного напрямку не належав письменник:

- а) Ф. Шіллер;
- б) А. Міцкевич;
- в) М. Шашкевич;
- г) П. Мирний.

11. Реалізм — це:

- а) художній метод у літературі та мистецтві, що передбачає правдиве зображення життя;
- б) художній метод, що картинам реальної дійсності протиставляє події, витворені уявою письменника;
- в) різновид іронічно-комічної поезії;
- г) стилістичний напрям, що виник як протипава класицизму і акцентував увагу на почуттях і проблемах простих людей, прагнув викликати співчуття до їх нещасної долі.

12. Основоположником нової української літератури є:

- а) Є. Гребінка;
- б) М. Петренко;
- в) А. Метлинський;
- г) Т. Шевченко.

13. Французький письменник, який вінчався в українському місті Бердичеві:

- а) О. Бальзак;
- б) Стендаль;
- в) Г. Флобер;
- г) Е. Золя.

14. Автором скульптурної групи — княгині Ольги, Кирила та Мефодія й пам'ятника Г. С. Сковороді в Києві є:

- а) Т. Руденко;
- б) М. Гаврилюк;
- в) І. Кавалерідзе;
- г) В. Климов.

15. Видатний український скульптор-модерніст ХХ ст.:

- а) П. Філіппі;
- б) Ю. Маяковський;
- в) О. Архипенко;
- г) М. Брянський.

16. Автор пам'ятників Т. Г. Шевченку у Харкові, Києві, Каневі:

- а) М. Лисенко;
- б) І. Манізер;
- в) Ю. Білостоцький;
- г) Б. Іванов.

17. Автор пам'ятника М. Грушевському в Києві:

- а) В. Чепелик;

- б) В. Бородай;
- в) В. Шевцов;
- г) Б. Довгань.

18. Хто створив пам'ятник Лесі Українці в Києві?

- а) Г. Кальченко;
- б) В. Зноба;
- в) Б. Довгань;
- г) В. Чепелик.

19. Рік утворення Української сільськогосподарської академії:

- а) 1921 р.;
- б) 1960 р.;
- в) 1954 р.;
- г) 1994 р.

20. Відомий архітектор, за проєктами якого споруджено корпуси НАУ

№ № 1, 2, 3, 4, 6:

- а) Б. Растреллі;
- б) Д. Дяченко;
- в) В. Присяжнюк;
- г) С. Бабушкін.

21. Представниками українського станкового живопису другої половини XIX — початку XX ст. були:

- а) Л. Жемчужников, К. Трутовський, М. Кузнєцов, Г. Світлицький, О. Мурашко;
- б) В. Орловський, С. Світославський, І. Похитонов, С. Васильківський, Т. Дворников;

в) М. Бутович, Т. Шевченко, І. Сошенко;

г) М. Самокиш, М. Івасюк, А. Монастирський, Й. Курилас, О. Новаківський, І. Труш.

22. Проект та художнє оформлення Канівського музею-заповідника «Могила Т. Г. Шевченка» розробив:

а) Д. Дяченко;

б) В. Кричевський;

в) О. Беретті;

г) В. Городецький.

23. Найвищим досягненням у галузі графічного мистецтва 20-х рр. ХХ ст. є творчість:

а) В. Седяра;

б) Ф. Кричевського;

в) Г. Нарбута;

г) Г. Якутовича.

24. Пам'ятник Б. Хмельницькому в Києві було створено:

а) у 1905 р. І. Андреолетті;

б) у 1887 р. Л. Позеном;

в) у 1870р. П. Забілою;

г) у 1888 р. М. Микешиним.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ

1. Науковий статус і предмет культурології. Літературознавство і культурологія
2. Поняття, зміст, структура та функції культури.
3. Матеріальна, духовна і фізична культура.
4. У чому полягає складність наукового аналізу культурних феноменів.
5. Визначте основні категорії культурології.
6. У чому полягає специфіка культурологічного методу з погляду літературознавства?
7. На чому формується ментальний зміст культури?
8. Яке місце культурологічного підходу в контексті сучасних трансформаційних процесів?
9. Які теорії культурогенезу вам відомі?
10. Як у міфах представлена міфічна будова світу?
11. Які риси первісної культури властиві сучасній цивілізації?
12. Первісна культура та її ознаки: синкретизм, однотипність, символічність, анімістичність.
13. Міфи як елементи світорозуміння і початкові форми духовної культури. Літературознавство і міфологія
14. Архаїчні ритуали як приклади процесу комунікації, означення, форм знакової поведінки.
15. Яке місце посідає ритуал в житті первісної людини?
16. Школи культурології: літературознавчий погляд
17. Основні культурні регіони світу.
18. Що становить основу психологічної парадигми?
19. Як аналізує культуру функціоналістська парадигма?
20. У чому сутність теологічної парадигми?
21. Світове значення античної культури.
22. Культура Сходу.
23. Західнохристиянська і Східнохристиянська культура в добу Середньовіччя і Ренесансу.
24. Культура Нового часу.
25. Сучасна культура. Література як частина сучасної культури
26. Міжкультурна комунікація.
27. Постмодерністська культурологічна рефлексія як модель ідентичності людини.
28. Взаємозв'язок глобалізації та культури у сучасному світі з погляду культури та літературознавства
29. Методологічні експлікації «семіотичного повороту» в контексті культурологічних досліджень.
30. Взаємодія України з Комітетом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гриценко Т. Г. Культурологія. Навчальний посібник. 3-тє видання. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 392 с.
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Культурологія” для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання. Запоріжжя : НУ «ЗП», 2020. 82 с.
3. Король Д. О. Деякі спостереження щодо проблематики дослідження культури і цивілізації. Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури. Том 191. 2017. С. 5-12.
4. Культурологія. Курс лекцій. Ю. Сабадаш, Ю. Нікольченко, Л. Дабло, О. Манякіна. Київ : Ліра-К. 2021. 216 с.
5. Культурологія: хрестоматія : навч. посіб. для самост. роботи та сем. занять/ уклад. : К. В. Кислюк, Г. Д. Панков. Київ : Кондор-Видавництво, 2017. 176 с.
6. Музальов О. О. Культурологія : навчальний посібник для учнів, студентів і викладачів. Львів : ПАІС, 2012. 185 с.
7. Культурологія : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2017. 375 с.
8. Новітній термінологічний словник з культурології і мистецтвознавства : навчальний посібник / Савельєв В. П., Повторєва С. М. 2-е вид. Львів : Видавництво «Новий Світ-2000», 2020. 302 с.
9. Основи культурології: опорний конспект лекцій: навч. посіб. / уклад.: Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. ; за ред. Овчаренко А. О., Самойленко Л. Я., Ткаченко В. П. 2-е вид., Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2016. 424 с.
10. Панченко В.І. Проблема культурного синтезу (на матеріалах культури латино-американського регіону). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2011. 175 с.

Допоміжна

1. Донцов Д. Де шукати наших історичних традицій. [Електронний ресурс].
Режим доступу :
https://chtyvo.org.ua/authors/Dontsov/De_shukaty_nashykh_istorychnykh_tradytsii_Dukh_nashoi_davnyny/ (дата звернення 1.09.2022)
2. Валявська К. У мереживі вальсу. Київ : КНУ 2022. 376 с.
3. Кропивко І. Сакральна географія постмодерної прози (на матеріалі української й польської літератур). Слово і Час. 2017. № 8 (680). С. 38–47.

4. Мазур Л. Проблема особистісної самоідентичності у постмодерністському окресленні. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua/handle/ntb/21227> (дата звернення 1.09.2022)
5. Boruszkowska I. Płynna cielesność. Ciało męskiego podmiotu w prozie Jurija Izdryka. Slavica Wratislviensia. 2011. № 153. S. 655– 662.
6. Bujnicki T. Kaszubska Wileńszczyzna. Zbigniew Żakiewicz: Gorycz i sól morza. Etniczność. Tożsamość. Literatura: zbiór studiów. Kraków : UNIVERSITAS, 2010. S. 293–303.
7. Filip A. Miasto jako struktura sieci współzależnych. Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. 2015. № 217. S. 97–114.
8. Gliński M. Nie czekając już na arcydzieło. Polska literatura po 1989. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://culture.pl/pl/artykul/nie-czekajac-juz-na-arcydzieło-polska-literatura-po-1989> (дата звернення 1.09.2022)
9. Gretkowska M. Kabaret metafi zyczny. Warszawa : W.A.B., 2012.120 s.
10. Rybicka E. Literatura, geografia: wspólne terytoria. Od poetyki przestrzeni do geopoetyki / pod red. Elżbiety Konończuk i Elżbiety Sidoruk. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2012. S. 11–25.
11. Utracka D. Transgresje i liminalność tekstu. Między estetyką fragmentu a «karnawalem» transmedialności. Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Poetica. 2015. T. III. Folia 186. S. 36–67.

Електронні інформаційні ресурси

1. Київські полоністичні студії <https://kps.philology.knu.ua/>
2. Культура <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10270/>
3. Слово і Час <https://il-journal.com/index.php/journal>
4. Енциклопедія сучасної України
https://esu.com.ua/search_articles.php?id=51500

Навчальне видання

Культурологічні питання філологічної науки

Електронні методичні вказівки для підготовки
до аудиторних занять
для студентів 2-го курсу очної та заочної форм навчання
філологічного факультету
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01 Українська мова та література

Електронне практичне видання

Укладач

Малиновський Артур Тимофійович

В авторській редакції

Затвердж. авт. 30.05.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,5 МБ. Зам. № 443.

Видавець та виготовлювач
Видавництво і друкарня «Астропринт»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373
від 28.05.2003 р.
65091, м. Одеса, вул. Розумовська, 21, Україна
Тел.: (0482) 37-14-25, 33-07-17 (048) 7-855-855, e-mail:
astro_print@ukr.net www.astroprint.ua; www.stranichka.in.ua